

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแหล่งโบราณสถาน และบุคคลสำคัญเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

1. ความหมายพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
4. ประวัติความเป็นมาจังหวัดสุพรรณบุรี
5. โบราณสถานจังหวัดสุพรรณบุรี
6. บุคคลสำคัญจังหวัดสุพรรณบุรี
7. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
8. พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างของร่างกายและแบบแผนของร่างกายทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ตามลำดับขั้นตอน ไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้นซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์สังคม และสติปัญญา (สุชา จันทน์เอม, 2542, น. 40) พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดาจนกระทั่งเข้าสู่อายุ 3-6 ปี ซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่าประสบการณ์ในช่วงวัยอื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านที่เกิดขึ้นอย่างผสมผสานในช่วงเวลาเดียวกัน และสามารถสังเกตเห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งอัตราในการเปลี่ยนแปลงของเด็กแต่ละคนอาจมีอัตราการเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็วแตกต่างกัน แต่ส่วนมากพฤติกรรมก็มักจะเป็นไปตามแบบแผนและมีรูปแบบทิศทางเดียวกัน หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัยสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยยึดหลักของพัฒนาการมนุษย์ ดังนี้

องค์ประกอบของพัฒนาการ เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญ 2 อย่าง คือ

1. วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง สภาวะการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดขึ้นถึงระดับ การแสดงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตัวเด็กแต่ละคนในระยะใดระยะหนึ่งที่กำหนดตามวิถีทางของธรรมชาติ และนำมาซึ่งความสามารถกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย ศักยภาพที่เด็กแสดงออกมาในเวลา อันสมควรนี้หรือที่เรียกว่าระดับวุฒิภาวะ (Maturity) มีอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่กำเนิด และถูกกำหนดโดยพันธุกรรม ด้วยเหตุนี้ระดับวุฒิภาวะของเด็กที่จะแสดงความสามารถอย่างเดียวกัน อาจแสดงออกมาในช่วงเวลาที่ ต่างกันได้

2. การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ที่ดี หรือจากการปฏิบัติ อบรมสั่งสอน และการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความต้องการและ ความสนใจของเด็ก ทำให้ความสามารถต่าง ๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ ทั้งนี้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขตจำกัดทั้งช่วงเวลา ความสนใจที่สั้น และเนื้อหาที่เป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า พัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กความเป็นไปตามลำดับขั้น ไม่สามารถข้ามขั้นได้ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของเด็กหรือสภาพความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงเห็นได้ว่าเด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามกำหนดเวลาเฉพาะของ พัฒนาการนั้น ๆ โดยธรรมชาติ อันก่อความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอน ของพัฒนาการ โดยมีสภาพแวดล้อมช่วยเสริมต่อพัฒนาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วงเวลาที่เด็กสามารถ พัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่นี้ เรียกว่า ระยะพอเหมาะ (Optimal period) ลักษณะพฤติกรรมที่ เด็กสามารถแสดงออกเมื่ออยู่ในขั้นพัฒนาการนั้น ๆ เรียกว่า พัฒนาการตามวัย (Developmental task) เด็กที่แสดงพฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการได้พอเหมาะกับวัยถือว่ามีความพัฒนาการสมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดประสบการณ์ ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล จุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยพุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ไขข้ออย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตดี มีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตใจที่งดงาม ชื่นชมและแสดงออกทางดนตรี การเคลื่อนไหว

รักการออกกำลังกาย ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพ

ระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปี การศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้ ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคล และสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหาการท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด เป็นต้น

1. หลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ เป็นการจัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญเนื้อหาขั้นตอนและการประเมินผล ครูผู้สอนสามารถนำความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เหมาะสมตามพัฒนาการของเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับอายุพัฒนาการและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือ

ในลักษณะต่าง ๆ กัน รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็กที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การจัดกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสำหรับเด็ก 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที เป็นกิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ และกิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่ต้องเหนื่อยเกินไป

3. แนวคิดการพัฒนาแผนกิจกรรมปฐมวัย แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับแผนกิจกรรมกำหนดขึ้นจากจุดมุ่งหมายเฉพาะกลุ่มที่จะปฏิบัติการอย่างไรอย่างหนึ่งหรือตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามบริบทนั้น ๆ ตามกระบวนการทางการศึกษาในระยะเวลาอันสั้นเพื่อสนองจุดหมายนั้น ซึ่งจะแตกต่างจากความมุ่งหมายหรือจุดหมายของกิจกรรมระบบการศึกษาที่กำหนดขึ้นในระดับนโยบายหรือระดับการศึกษาต่าง ๆ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการผสมผสานของแนวคิดของหลักสูตรบางประเภทหลักสูตรแบบกิจกรรมที่มีจุดเด่นเฉพาะเรื่อง เช่น ความต้องการและปัญหาของชีวิตที่เกิดขึ้นดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหลัก เนื้อหา ทักษะ ประสบการณ์ที่นำมาใช้มุ่งตอบสนองปัญหาและความต้องการนั้น กระบวนการแก้ปัญหาที่มีความสำคัญว่าเนื้อหาที่ได้รับและการวัดผลมุ่งดูความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมากกว่าวิธีการจดจำ เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับ เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือตัดทอนเนื้อหาประสบการณ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หรือชุมชน ท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนั้น การวางแผนกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเด็กปฐมวัยต้องสอดคล้องตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 และความต้องการของท้องถิ่น พัฒนากิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการละเล่นพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะต่าง ๆ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาอย่างไม่ขาดสาย กลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน นอกจากมนุษย์จะนำอาหารมาบริโภคเพื่อการอยู่รอดแล้ว มนุษย์ยังได้นำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้ ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ มาบริโภค

ให้สอดคล้องตามความเหมาะสมต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัย และที่สำคัญควรส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก และแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local wisdom หรือ Popular wisdom) หมายถึง พื้นฐานความรู้ของชาวบ้านหรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือที่เป็นความรู้สะสมสืบทอดกันมาจากพื้นฐานของวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ศักดิ์ความเป็นมนุษย์ ตามความหลากหลายของพื้นที่ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทและความเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น และได้พัฒนาสืบทอดต่อมาอย่างไม่จบสิ้น ดังปรากฏในรูปของกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดเป็นสำคัญ เช่น ถ้าเป็นการถ่ายทอดให้แก่เด็กจะใช้กิจกรรมการถ่ายทอดกาย ไม่ซับซ้อน อาจใช้วิธีการเล่านิทาน การลงมือทำ การเล่นปริศนาคำทาย เป็นต้น ถ้าเป็นผู้ใหญ่อาจใช้วิธีการบอกเล่าโดยตรงหรือผ่านทางพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ในภาคกลางมีการละเล่นลิเก ลำตัด ภาคใต้มีการละเล่นโนราห์ ภาคเหนือมีการละเล่นคำซอ ภาคอีสานมีการละเล่นลำ คำผญา ฯลฯ ซึ่งในเนื้อหาของคำร้องเหล่านั้นจะสอดแทรกคติธรรมและเนื้อหาต่าง ๆ เอาไว้

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของชาวบ้านที่สั่งสมกันมาโดยมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเอื้อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข หรือความรู้เดิม นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อพัฒนาชีวิต ทักษะ การดำรงอยู่ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม บริบท ชุมชนของท้องถิ่นนั้น ๆ

2. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลาย ๆ อย่างได้สะท้อนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น ทางด้านอาหาร ทางด้านการแต่งกาย ทางด้านที่อยู่อาศัย ทางด้านสุขภาพอนามัยและทางด้านการคิดความเชื่อที่แสดงออกทางพิธีกรรมหรือขนบธรรมเนียมและประเพณี (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2543, น. 249) กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงระบบของวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย เพราะภูมิปัญญาเป็นระบบหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ประกอบด้วยระบบของคุณค่าทางสังคมที่เกี่ยวกับศีลธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ระบบภูมิปัญญาเป็นระบบหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ประกอบด้วยระบบของคุณค่าทางสังคมที่

เกี่ยวกับศีลธรรมและจิตวิญญาณของความเปรมนุษย์ ระบบภูมิปัญญาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับธรรมชาติและระบบอุดมการณ์อำนาจศักดิ์ สิทธิความเปรมนุษย์ (ศักดิ์ชัย เกียรติวนาคนิทร, 2542, น. 2) สอดคล้องกับ สามารถ จันทรสุรย์ (2534, น. 10) ได้อธิบายลักษณะของภูมิปัญญาใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นนามธรรมและลักษณะที่เป็นรูปธรรม ลักษณะภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ชีวิตทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน และลักษณะภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะเป็นรูปธรรม ได้แก่ วัตถุและการกระทำทั้งหลาย และลักษณะเป็นนามธรรม คือ ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างความสุขให้กับจิตใจของตนเอง

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2543, น. 249) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านอาหารและเครื่องดื่ม บรรพบุรุษได้คิดและจัดรูปไว้อย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพลมฟ้าอากาศและสุขภาพอนามัย อาหารหลายชนิดเป็นได้ทั้งอาหารและยา ในขณะเดียวกันอาหารรูปแบบไทยมีความหลากหลายตามความซับซ้อนของสังคม ตัวอย่างเช่น อาหารแบบราชสำนัก อาหารแบบพื้นเมืองที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคกลางมีแกงส้ม แกงป่า ภาคเหนือมีน้ำพริกของขมน้ำเจียว ภาคอีสานมีลาบส้มตำปลาร้า ภาคใต้มีข้าวยา แกงเหลือง แกงไตปลา ผัดสะตอ เป็นต้น หลังจากรับประทานอาหารในแต่ละมื้อแล้วคนไทยนิยมรับประทานอาหารหวานต่าง ๆ ในการจัดอาหารในแต่ละมื้อจึงต้องจัดให้ครบทั้งอาหารคาวและอาหารหวานที่เป็นขนมชนิดต่าง ๆ แล้วตามด้วยผลไม้ที่มีตามฤดูกาล ด้านการแต่งกาย การที่สังคมไทยตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมจึงทำให้เกิดความหลากหลายของพืชและสัตว์นานาชนิดมาผลิตเป็นผ้า และตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น จากผาฝ้าย ผาไหม เป็นต้น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถจำแนกออกเป็น 10 ลักษณะดังนี้

3.1 ภูมิปัญญาเกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อ ภูมิปัญญาประเภทนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคมไทย โดยการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

3.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและประเพณี เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ดำรงที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก

3.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะต่าง ๆ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาอย่างไม่ขาดสายกลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับอาหารและผักพื้นบ้าน นอกจากมนุษย์จะนำอาหารมาบริโภคเพื่อการอยู่รอดแล้ว มนุษย์ยังได้นำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้ เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานาน ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ มาบริโภคอีกด้วย

3.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นถือว่าเป็นการผ่อนคลาย โดยเฉพาะในวัยเด็ก ซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการละเล่นที่ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

3.6 ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภาค เราสามารถพบหลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิคความคิด ความเชื่อของบรรพบุรุษเป็นอย่างดี

3.7 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากแสดงออกถึงความสนุกสนาน และยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคม ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาคต่าง ๆ ประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสี่ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตได้

3.8 ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะถือเป็นปัจจัยสี่ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตได้

3.9 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์กรรม เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาค ถือเป็นการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมให้แก่เยาวชนจะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชนได้อีกทางหนึ่ง

3.10 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากคนไทยมีอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนา ทำไร่ จึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อแก้ปัญหา หรืออ่อนน้อมเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก และเพื่อเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตรทั่วทุกภูมิภาคของไทย

4. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้ (1) ศึกษาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ (2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) จัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ (4) ขอความร่วมมือกับชุมชนและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (5) เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้หรือนำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ (6) ทำการวัดประเมินผล และ (7) รายงานผลสรุปผลใหญ่ที่เกี่ยวข้องขอไต่ถาม

ดังนั้น การเรียนการสอนเป็นกระบวนการสื่อสารความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ความคิดเห็น ตลอดจนเจตคติซึ่งอาจทำได้หลายวิธีและอาจใช้เครื่องมือประกอบการสอนต่าง ๆ อีกมากมาย โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพความสามารถของผู้เรียนอย่างเต็มที่เพื่อให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนวิทยากรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้ตามที่ต้องการการนำภูมิปัญญาชาวบ้านแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการหลักสูตรการเรียนหรือกิจกรรมประจำวันเป็นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ เป็นชุดความรู้ในชุมชนที่มีการใช้เพื่อการดำเนินวิถีชีวิตที่ได้ผลมาในอดีต สามารถดำรงความสันติสุขแก่บุคคลครอบครัวและชุมชน ตลอดจนความมีคุณภาพอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างผสมกลมกลืน เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้เชื่อมโยงชุดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับสถานศึกษาเข้าสู่หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่น

5. หลักสูตร/แผนกิจกรรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมิต, แสตนลีย์ และชอส์ (Smith, Stanley & Shores, 1957, p. 3) ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ ลำดับของประสบการณ์ที่มีศักยภาพซึ่งจัดขึ้นในโรงเรียนเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้คิดและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง สอนทาบ (Taba, 1962, p. 10) กล่าวว่า หลักสูตรมีลักษณะเป็นโครงการแผนการเรียนแนวทางก่อนการปฏิบัติหรือเป็นรายการที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้นให้กับเด็ก เพื่อพัฒนาผู้เรียนใหม่มีความรู้ความสามารถและควบคุมลักษณะให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนด

โอลิวา (Oliva, 1992, p. 9) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรคือแผนหรือโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทั้งหมดที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับภายใต้นโยบายของโรงเรียน สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2530) ที่กล่าวว่า คำนิยามของหลักสูตร คือ ข้อความในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไวล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน (2) หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้และได้ตอบสนองต่อการแนะนำของทางโรงเรียน (3) หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับตามความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว โดยได้จัดแบ่งประเภทคำนิยามของหลักสูตรที่ปราศจากสาขาหลักสูตรให้ไว้โดยมีจุดมุ่งเน้นที่แตกต่างกัน ได้แก่ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางทางการเรียน ข้อผูกพันระหว่างครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

จากความหมายของหลักสูตร/แผนกิจกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า หลักสูตร คือ สิ่งสร้างขึ้นอันประกอบด้วยมวลประสบการณ์ที่ได้วางแผนจัดกิจกรรม จัดเรียงลำดับและขั้นตอนเป็นอย่างดีเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนา สำหรับการพัฒนาแผนกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเด็กปฐมวัยนี้

ประวัติความเป็นมาจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเก่าแก่ ที่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำสุพรรณบุรีในเขตภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีอายุถึงยุคหินใหม่ประมาณ 3,500-4,000 ปี สืบต่อเนื่องมาจนถึงยุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็ก อายุราว 2,500 ปี ล่วงเข้าสู่ยุคสุวรรณภูมิ ฟูนัน อมรวดี ทวารวดี ลพบุรี อุทอง อโยธยา จวบจนถึงปัจจุบัน

สุพรรณบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของอยุธยาด้านตะวันตก ในประวัติศาสตร์ไทยรบกับพม่าจำนวน 33 ครั้ง เป็นการรบติดพันใกล้เมืองหลวง โดยมีจังหวัดสุพรรณเป็นสมรภูมิเลือดถึง 6 ครั้งใหญ่ ๆ ชาวสุพรรณเป็นผู้สืบทอดนักรบโดยแท้ การรบที่ดุเดือดและเป็นเกียรติประวัติอันยาวนานแห่งสงครามไทยรบกับพม่า คือ สงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระมหาอุปราชาที่ดอนเจดีย์เป็นการประกาศอิสรภาพจากพม่าโดยเด็ดขาด

โบราณวัตถุ โบราณสถาน โบราณวัตถุ โบราณสถานที่พบเป็นที่ประจักษ์พยานบ่งบอกว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีความเป็นมาตั้งแต่ยุคมนุษย์หินใหม่และยังเป็นเมืองพุทธ เนื่องจากพบพุทธประติมากรรม

อยู่ทั่วไป จากสถิติพบไม่น้อยกว่า 140-150 ครั้ง ตั้งแต่สมัยอมรวดีเป็นต้นมา จึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นเมืองที่พุทธศาสนาฝังรากไว้อย่างแน่นหนา ไม่น้อยกว่า 2,300 ปีมาแล้ว ราว พ.ศ. 700-800 อาณาจักรสุพรรณภูมิ ซึ่งมีเมืองนครปฐมเป็นราชธานีต้องตกเป็นเมืองเอกของจีนละ (เขมร) ต่อมาราว พ.ศ. 1113 พวกไทยเมืองละโว้ได้กู้อิสรภาพสำเร็จ อาณาจักรสุพรรณภูมิโบราณนี้ได้กลับมีความเจริญรุ่งเรืองอีกวาระหนึ่งและมีชื่อใหม่ว่า “อาณาจักรทวารวดี” ในสมัยนั้นเมืองอู่ทอง (สุพรรณบุรี) คงจะเจริญเป็นปึกแผ่นแล้ว ดังจะเห็นได้จากหลักฐานที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเล่าไว้ในนิทานโบราณคดีเรื่อง “เมืองอู่ทอง” ว่า “ข้าพเจ้าเข้าไปดูเมืองท้าวอู่ทอง เมืองตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของลำน้ำจะระเข้สามพัน ดูเป็นเมืองใหญ่โต เคยมีป้อมปราการก่อด้วยศิลา แตกหักพังไปเสียเกือบหมดแล้ว ยังเหลือคงรูปแต่ประตูเมืองแห่งหนึ่งกับป้อมปราการ”

เมืองทวารวดี (นครปฐม) เจริญแล้วก็เสื่อมลงตามความเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์และสงคราม บางคราวถึงกับทิ้งร้างไปนาน ๆ เมืองถึงสมัยอู่ทอง พระยาพานได้พยายามบูรณะใหม่แต่น้ำท่าไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนสมัยโบราณ พระยาพานจึงได้แต่เพียงซ่อมองค์พระปฐมเจดีย์ แล้วสถาปนาเมืองพันธุมบุรีบนฝั่งแม่น้ำท่าจีนขึ้นแทนระหว่าง พ.ศ. 1420-1425 และได้ครองเมืองนี้ต่อมาจนสวรรคตในราว พ.ศ. 1459 พระพรรษาได้ครองราชย์แทน แต่กลับเสด็จไปครองเมืองอู่ทองซึ่งใหญ่กว่าเมืองอู่ทองจึงเป็นราชธานี เรียกว่า “เมืองศรีอยุธยา” อยู่ระยะหนึ่งต่อมาเหตุการณ์เมืองพันธุมบุรีได้เจียบหายไปราวสองศตวรรษ มาปรากฏเรื่องราวอีกครั้งหนึ่งเมื่อพระเจ้ากาแต เชื้อสายมอญ ได้เสวยราชย์ในเมืองอู่ทองแล้วย้ายราชธานีกลับมาอยู่ที่เมืองพันธุมบุรี ได้มอบหมายให้มอญน้อย (พระญาติ) สร้างวัดสนามไชยและบูรณะวัดลานมะขวิด (วัดป่าเลไลยก์) ในบริเวณเมืองพันธุมบุรีเสียใหม่

โบราณสถานจังหวัดสุพรรณบุรี

โบราณสถาน หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี และยังรวมถึงสถานที่หรือเนินดินที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือมีร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่ โดยในงานวิจัยนี้ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ 4 โบราณสถาน คือ (1) วัดพระศรีรัตนมหาธาตุสุพรรณบุรี (2) วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร (3) พระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ และ (4) เมืองโบราณอู่ทอง

1. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นวัดสำคัญคู่บ้านคู่เมืองสุพรรณมาแต่อดีต ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของเมืองโบราณสุพรรณบุรี ในท้องที่ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเป็นวัดที่สำคัญตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรีด้านทิศตะวันตก ไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด ภายในวัดประกอบไปด้วยโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระปรางค์

ซึ่งเป็นเจดีย์ประธานของวัดศิลปกรรมสมัยอยุธยาตอนต้น เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม จำนวน 2 องค์ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของพระปรางค์ อุโบสถ วิหารน้อย และซากเจดีย์ราย จำนวน 2 องค์ บริเวณด้านทิศตะวันตกของพระปรางค์ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปหินทรายอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ภายในวิหารด้านหน้าพระปรางค์

ลักษณะทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของพระปรางค์ พระปรางค์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุสุพรรณบุรี ก่อด้วยอิฐดินเผา ด้านนอกฉาบปูนส่วนฐานทำเป็นชุกฐานบัวลูกฟัก สี่เหลี่ยมย่อมุมซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป 4 ชั้น รองรับองค์เรือนธาตุ ลักษณะมุมมีมุมประธานซึ่งมีขนาดใหญ่อยู่กลาง มุมย่อยซึ่งมีขนาดใหญ่อยู่กลาง มุมย่อยซึ่งมีขนาดเล็กกว่าขนาดทั้งสี่ข้าง

กำแพงวัดเป็นศิลาแลงแท่งกลมขนาดใหญ่ปักเรียงชิดติดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 60 เมตร ยาว 90 เมตร มีคานทับหลังกำแพง มีทางเข้าออกด้านหลัง เหนือซุ้มประตูทำเป็นรูปคล้ายหลังคา ยอดเหนือซุ้มขึ้นไปเป็นปูนเป็นรูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

มณฑปพระอัฐารอยู่ด้านหลังของพระธาตุมูเตา เดิมน่าจะเป็นมณฑปพระสี่อริยาบท ต่อมาได้ซ่อมแซมดัดแปลงภายในซุ้มคูหายังมีพระพุทธรูปปูนปั้นยืนอยู่ เดิมเป็นมณฑปมุงหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา

วิหารสองพี่น้องอยู่ทางซ้ายพระอัฐารส ก่อด้วยศิลาแลง มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย 2 องค์อยู่บนแท่นพระ จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่าฐานวิหารสองพี่น้องก่อทับโบราณสถานที่ก่ออิฐฉาบขาวพระวิหารหลวงพอสองพี่น้องพบฐานรอยพระพุทธรูปด้วย ลักษณะพระพุทธรูปทั้งสององค์เป็นพุทธศิลป์แบบสุโขทัยที่มีความงดงามยิ่ง แต่ทั้งนี้เศียรพระองค์น้อยหรือองค์ด้านหน้า ชาวบ้านเล่ากันว่ากรมศิลปากรตัดเอาของจริงไปแล้วปั้นของใหม่มาสวมแทน เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาปรากฏมีคนร้ายหักนิ้วพระพุทธรูปให้ได้รับความเสียหาย

โบสถ์ตั้งอยู่ด้านหน้าพระวิหาร ปัจจุบันทางวัดได้บูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งหลังโดยสร้างทับโบสถ์เดิมยังปรากฏรากฐานศิลาแลงด้านหลังพระอุโบสถพอเป็นที่สังเกต รวมทั้งใบเสมาหินชนวนคู่ รอบพัทธสีมาจัดว่าเป็นของที่มีมาแต่โบราณ โดยพัทธสีมาของพระอุโบสถนี้สันนิษฐานว่านำมาจากเมืองสุโขทัยเก่า เพราะเหมือนกับรูปแบบที่พบมากมายในเมืองสุโขทัย อีกทั้งเมืองศรีสัชชนาลัยไม่มีแหล่งหินชนวนในลักษณะนี้ ภาพถ่ายเก่าบางแห่งยังพอสังเกตได้ว่าก่อนที่จะมีการสร้างโบสถ์ใหม่ทับลงไป ส่วนที่เหลืออยู่ขณะนั้น คือ เสา ผนังด้านหลัง และองค์พระประธานที่มีสภาพชำรุด แต่พอสังเกตเห็นได้ว่ามีพุทธศิลป์พระพักตร์ค่อนข้างยาวและมีความยาวกว่าองค์พระประธานในวิหารหลวงหน้าองค์พระปรางค์ประธานวัด

โบราณสถานและโบราณวัตถุอื่นๆ ภายในวัด ประกอบด้วย (1) องค์พระปรางค์พระศรีรัตนมหาธาตุ (2) ยอดนพศูลกาไหล่ทองคำ (3) เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ขนาดเล็กในห้ององค์พระปรางค์ (4) เพดานดาวไม้จำหลัก สกุนต์ช่างสุโขทัย (ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัด

สุโขทัย) (5) ประตูลำหลัก สกลช่างสุโขทัย (ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย) (6) ร่องรอยจิตรกรรมฝาผนังสีเอกรงค์ (7) ปล่องปรีศนาลงใต้ท้ององค์พระปรางค์ (8) พระวิหารหลวง ใหญ่ขนาด 7 ห้อง สร้างด้วยศิลาแลง (9) หลวงพ่อโต ศิลปะสุโขทัย ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 4.08 เมตร (10) พระพุทธรูปปางลีลาปูนปั้น ศิลปะสุโขทัยคลาสสิก (11) พระพุทธรูปยืนปูนปั้น (12) ผนังพระวิหารหลวงแบบช่องแสง สถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัย (13) พระอุโบสถ (14) ชุ่มพระร่วง พระลือ (15) เจดีย์ทิศทั้งสี่ (16) ระเบียงคดและวิหาร (17) กำแพงแก้ว (18) ชุ่มประตูปรูปพรหมพักตร์ (19) เสาพระประทีปรอบองค์พระปรางค์ (20) เจดีย์ยอดดั่ว (21) พระอัฐมรศา (22) ฐานวิหารหลวงพ่อธรรมจักร และ (23) พระวิหารหลวงพ่อสองพี่น้อง

2. วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร เป็นวัดเก่าแก่ สันนิษฐานว่ามีอายุราว 1,200 ปี ตั้งอยู่ริมถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า วัดป่า ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบ้าง ป่าเลไลยก์ ในพงศาวดารเหนือกล่าวว่าพระเจ้ากาแตทรงให้มอญน้อยมาบูรณะวัดป่าเลไลยก์ ภายหลังปี พ.ศ. 1724 เล็กน้อย หลวงพ่อโตเป็นพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ ศิลปะสมัยอู่ทอง สุพรรณภูมิ (คือ ประทับนั่งห้อยพระบาท) มีนักปราชญ์หลายท่านว่า เดิมคงเป็นพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา สร้างไว้กลางแจ้งอย่าง พระพนัญเชิงสมัยแรกต่อมาได้มีการบูรณะซ่อมแซมใหม่และทำเป็นปางป่าเลไลยก์ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ภายในองค์พระพุทธรูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ 36 องค์ ที่ได้มาจากพระมหาเถรไธลยลายวัดป่าเลไลยก์ มีความเกี่ยวข้องกับวรรณคดีอันลือชื่อของไทย คือ เสาอาณช้างขุนแผน นิราศเมืองสุพรรณของสุนทรภู่ ปัจจุบันวัดป่าเลไลยก์มีสถานะเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร

หลวงพ่อบ้างวัดป่าเลไลยก์เป็นพระก่ออิฐถือปูนขนาดใหญ่ มีความสูงถึง 23.47 เมตร สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีลายพระหัตถ์ถึงศาสตราจารย์หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากรว่า “พระพุทธรูปป่าเลไลยก์เป็นของเก่าก่อนวัดฤๅอื่นลักษณะทันสมัยอู่ทอง และสร้างเป็นพระพุทธรูปปางแสดงพระธรรมจักรเหมือนอย่างพระประธานที่พระปฐมเจดีย์ มีกฐินครอบเฉพาะองค์พระมาสร้างวิหารต่อขึ้นหลัง ส่วนองค์พระนั้นเคยชำรุดถึงพระกรหักหาย คนชั้นหลังปฏิสังขรณ์ เมื่อมีความรู้เรื่องพระแสดงปฐมเทศนาสูญเสียแล้วจึงทำเป็นปางป่าเลไลยก์” ความกล่าวในข้อนี้ยังมีข้อสังเกตด้วยพระกรเล็กกว่ากันเกือบข้างหนึ่ง และชุ่มเดิมที่สร้างวิหารก็ยังปรากฏอยู่

3. พระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระคชาธารออกศึก และองค์เจดีย์ยุทธหัตถี สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสร้างเจดีย์ขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะในสงครามยุทธหัตถีที่ทรงมีต่อพระมหาอุปราชาแห่งพม่า เมื่อเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2135 และในปี พ.ศ. 2495 กองทัพบกได้

บุรณปฏิสังขรณ์องค์เจดีย์ขึ้นใหม่ โดยสร้างเป็นเจดีย์แบบลังกาทรงกลมใหญ่ สูง 66 เมตร ฐานกว้าง ด้านละ 36 เมตร ครอบเจดีย์องค์เดิมไว้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จไปประกอบพิธีบวงสรวงและเปิดพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2502 ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้วันที่ 25 มกราคม ของทุกปี เป็นวันถวายราชสักการะพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ พร้อมกันนั้นทางจังหวัดได้จัดงานเฉลิมฉลองพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ทุกปี เลยจากเจดีย์ไปประมาณ 100 เมตร เป็นที่ตั้งของพระตำหนักสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภายในมีรูปปั้นของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระสุพรรณกัลยา มีผู้นิยมไปสักการะบูชาอยู่เสมอ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระราชสมภพเมื่อเดือน 1 ขึ้น 1 ค่ำ ปีเถาะ พ.ศ. 2098 ณ พระราชวังจันทรถม เจ็ดพันโลก เป็นพระโอรสองค์ที่ 2 แห่งสมเด็จพระมหาธรรมราชาและสมเด็จพระวิสุทธิกษัตริย์ อันเป็นพระราชธิดาแห่งสมเด็จพระศรีสุริโยทัยและพระมหาจักรพรรดิ พระองค์ทรงมีพระเชษฐภคินี คือ สมเด็จพระศรีสุพรรณกัลยาณี และพระอนุชาสมเด็จพระเอกาทศรถ เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาแตก หงสาวดีบุเรงนองได้นำสมเด็จพระนเรศวรไปยังหงสาวดีเพื่อเป็นตัวประกัน ขณะเมื่อทรงมีพระชันษาได้เพียง 8 พระชันษา ครั้นหงสาวดีบุเรงนองสิ้นพระชนม์ หงสาวดีนั้นทบุเรงขึ้นครองราชย์ ทรงมีพระโอรสองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า มังรายกะยอชะวา (ต่อมาได้สถาปนาเป็นพระมหาอุปราช) ซึ่งมีนิสัยเย่อหยิ่ง ครั้งหนึ่งมังรายกะยอชะวาเอาไก่ชนมาชนกับไก่ของสมเด็จพระนเรศวรแล้วแพ้ จึงกล่าวกับพระนเรศวรว่า "อ้ายไก่เชลยที่พลัดบ้านเมืองมา ไม่ครนามือกู" พระนเรศวรจึงตรัสตอบว่า "แม้เป็นไก่เชลย แต่ไก่ตัวนี้อย่าว่าแต่ตีเพื่อความสนุกเลย เดิมพันเอาบ้านเอาเมืองก็ยังได้" สมเด็จพระนเรศวรทรงเจริญพระชันษาในราชสำนักหงสาวดี พร้อมกับฝีมือการต่อสู้ที่กล้าแกร่ง ต่อมาพระศรีสุพรรณกัลยาณีได้เสียสละอย่างสูงสุด เดินทางไปถวายตัวกับพระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงเพื่อแลกตัวสมเด็จพระนเรศวรกลับยังกรุงศรีอยุธยา ครั้งหนึ่งพระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงได้เรียกให้พระนเรศวรยกทัพไปร่วมทัพที่กรุงหงสาวดีเพื่อจะไปตีเมืองอังวะ แต่ได้ออกอุบายให้พระยาเกียรติและพระยาราม 2 ขุนศึกมอญลอบปลงพระชนม์ แต่พระยาเกียรติและพระยารามได้นำความไปเล่าให้ พระมหาเถรคันฉ่องซึ่งเป็นพระอาจารย์ฟัง พระมหาเถรจึงนำพระยาเกียรติและพระยารามเข้าเฝ้ากราบทูลเรื่องราวแก่สมเด็จพระนเรศวร พระองค์ทรงมีปฐมบรมราชโองการประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแครง ว่า "กูสมเด็จพระนเรศวร ขอประกาศความเป็นอิสรภาพ ไม่ขึ้นกับหงสาวดีอีกต่อไป"

หงสาวดีนั้นทบุเรงทรงพิโรธ สั่งให้สุกรรมา นายทัพคู่ใจ ออกไปสกัดทัพไว้ที่แม่น้ำสะโตง สมเด็จพระนเรศวรทรงใช้พระแสงปืนยิงสุกรรมาเสียชีวิตบนหลังช้าง ทรงพระราชทานนามพระแสงปืนนั้นว่า "พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง" ในปี พ.ศ. 2133 พระมหาธรรมราชาเสด็จสวรรคต หงสาวดีนั้นทบุเรง

ถือเป็นโอกาส จึงสั่งให้พระมหาอุปราชาให้ยกทัพมาตีกรุงศรี แต่ก็ต้องพ่ายแพ้กลับไป จนปี พ.ศ. 2135 พระมหาอุปราชาและมังจาซโร (พระเจ้าแปร) ได้ยกทัพเข้ามาตีกรุงศรีทางด้านเจดีย์สามองค์ ครั้นถึงบ้านพนมทวน เกิดลมพัดฉัตรเหนือพระเศียรหักลง ซึ่งในคืนวันเดียวกับที่สมเด็จพระนเรศวรตั้งทัพอยู่ที่ทุ่งตม่วงหวาน แขวงวิเศษชัยชาญ ทรงสุบินว่า มีสายน้ำหลากมาจากทิศตะวันตก มีพระยากุมภีร์ตัวใหญ่ ว่ายตามน้ำมาเข้าทำร้าย พระองค์ทรงใช้พระแสงดาบคู่มือฟันแทงจนถึงแก่ความตาย

4. เมืองโบราณอู่ทอง อู่ทองเมืองโบราณ ต้นกำเนิดประวัติศาสตร์ อารยธรรมสุวรรณภูมิ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบลอู่ทอง อำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีหลักฐานทางโบราณคดีที่สันนิษฐานได้ว่า เคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรทวารวดีและเป็นศูนย์กลางของดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก่อนจะหลอมรวมเป็นชาติไทยในปัจจุบัน เมืองโบราณอู่ทองตั้งอยู่ในเขตอำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศพบว่า เมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองที่มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ ตั้งอยู่ริมลำน้ำจะเข้สามพัน ผังเมืองเป็นรูปวงรี หอดตัวไปตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดความกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร และยาวประมาณ 2 กิโลเมตร มีระดับความสูงของพื้นที่ตัวเมืองจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 6 เมตร จากการศึกษาทางโบราณคดีเท่าที่ผ่านมาราบว่า เมืองโบราณอู่ทองมีมนุษย์อยู่อาศัยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ 2,500 ปี มาแล้ว โดยได้พบหลักฐานประเภทขวาน หินขัด ลูกปัด ภาชนะดินเผา เหล็กในสำหรับปั่นด้าย ขวานสำริด ฆวนก หอก และเครื่องมือเครื่องใช้โลหะอื่น ๆ อีกมากมาย ชุมชนในสมัยนี้เป็นชุมชนในสังคมเกษตรกรรมเนื่องจากสภาพที่ตั้งเป็นเขตที่ราบขั้นบันไดต่ำ และที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ผลดีจนชุมชนตั้งหลักแหล่งได้อย่างถาวร ประกอบกับสามารถติดต่อกับชายฝั่งทะเลได้สะดวก จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชุมชนโบราณในบริเวณเมืองอู่ทองสามารถพัฒนาสภาพสังคมและเศรษฐกิจจนขยายตัวเข้าสู่สังคมเมืองได้

ทั้งนี้ ด้วยลักษณะของเมืองอู่ทอง อาทิ ที่ตั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุที่ค้นพบ ทำให้อาจารย์ศรีศักรสันนิษฐานว่า จากหลักฐานการบันทึกของนักปราชญ์ทางประวัติศาสตร์หลายคนทำให้คิดเลยเถิดไปว่า เส้นทางคมนาคมข้ามคาบสมุทรนี้แหละที่สมณทูตของพระเจ้าอโศกมหาราชเดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนาในเขตสุวรรณภูมิ ซึ่งขัดแย้งกับสิ่งที่พม่า-มอญเชื่อว่ามาขึ้นที่เมืองสะเทิมและหงสาวดีของมอญอย่างสิ้นเชิง เพราะไม่พบเห็นโบราณวัตถุใดในเขตเมืองสะเทิมและเมืองเมาะตะมะที่มีอายุเท่ากันกับพบที่ดอนตาเพชรและอู่ทอง อีกทั้งตำแหน่งเมืองมอญของพม่าอยู่เหนือขึ้นมาจากเส้นทางเดินเรือทะเลที่จะต้องข้ามคาบสมุทร ยิ่งดูไปถึงเรื่องหลักฐานของวัฒนธรรมที่สืบเนื่องจากสุวรรณภูมิมาจนถึงยุคต้นประวัติศาสตร์ เช่นสมัยศรีเกษตรและทวารวดีแล้ว ก็ไม่พบอะไรต่างกับทางบริเวณเมืองอู่ทองและเมืองอื่น ๆ ในฝั่งอ่าวไทยที่พบคติในการสร้างธรรมจักรที่มีรูปกวางหมอบต่อเนื่องมาจนถึงสมัยทวารวดีในพุทธศตวรรษที่

12-13 ที่เดียว แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ เมืองอุทอง พบแท่งศิลาจารึกภาษาสันสกฤตว่า ปุชยคีรี เข้าใจว่าพบแถวเขาที่อยู่ทางทิศเหนือของเมือง ซึ่งคำว่าปุชยคีรีนี้เป็นชื่อเมืองและสถานที่ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชโปรดให้สร้างพระสถูปบรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าในอินเดียอีกด้วย

ปัจจุบันโบราณวัตถุที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมอันยาวนานนั้นได้ถูกเก็บรักษาและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง จ.สุพรรณบุรี สถานที่สำคัญที่คนรุ่นหลังสามารถที่จะเข้าไปศึกษาเรียนรู้เรื่องราวในอดีตผ่านข้าวของเครื่องใช้เก่า ๆ ที่ได้ผ่านกาลเวลามาพร้อมกับความมีชีวิตของอุทอง เมืองโบราณที่ทำให้เกิดการค้นหาคำถามของอดีต แม้ว่างานวิจัยจะสิ้นสุดลงแต่ทว่าสำหรับคนรุ่นหลังแล้วยังคงต้องมีการคำถามที่จะต้องเรียนรู้หาคำตอบกันไป เพราะอุทองเป็นเมืองโบราณที่มีชีวิตและความเคลื่อนไหวของผู้คน มิใช่เพียงแค่ชื่อในตำนาน

บุคคลสำคัญจังหวัดสุพรรณบุรี

บุคคลสำคัญจังหวัดสุพรรณบุรีได้ร่วมสร้างสรรค์คุณงามความดีที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่อนุชนรุ่นหลังควรจะได้รับและเชิดชูคุณงามความดี ตลอดจนการนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตเป็นคนดีของสังคมต่อไป ในงานวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกบุคคลสำคัญของชาวสุพรรณบุรี ดังนี้ (1) สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (2) นายบรรหาร ศิลปอาชา (3) คุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ และ (4) คุณขวัญจิต ศรีประจันต์

1. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จพระราชสมภพ ณ เมืองพิษณุโลก ในปีพุทธศักราช 2098 เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระมหาธรรมราชาและพระวิสุทธิกษัตริย์ ทรงถูกส่งตัวไปอยู่เมืองหงสาวดีตั้งแต่พระชนมายุ 9 พรรษา ประทับอยู่จวบจนพระชนมายุ 16 พรรษา จึงได้เสด็จกลับไปประทับอยู่ที่เมืองพิษณุโลกในปีพุทธศักราช 2114 สมเด็จพระมหาธรรมราชาโปรดฯ ให้สถาปนาเป็นองค์รัชทายาทปกครองหัวเมืองเหนือ ขณะที่ปกครองหัวเมืองเหนือนั้น ทรงปราบปรามและป้องกันบ้านเมืองให้รอดพ้นจากการรุกรานของข้าศึกด้วยพระปรีชาสามารถและความกล้าหาญ และในปีพุทธศักราช 2127 ทรงประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นกับพม่าอีกต่อไป

พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อพระชนมายุ 25 พรรษาเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2133 และในอีก 2 ปีต่อมา ทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาที่ตำบลหนองสาหร่ายในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี จากชัยชนะที่ได้รับในครั้งนั้น ทำให้กรุงศรีอยุธยาว่างเว้นจากการศึกกับพม่ามาเป็นเวลานานนับศตวรรษ ตลอดรัชสมัยของพระองค์ นอกเหนือจากการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคงของอาณาจักรแล้ว ทรงพยายามฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงให้กลับคืนสู่อาณาจักรดังเช่นแต่ก่อนด้วย ทรงติดต่อค้าขายกับนานาประเทศ สมเด็จพระ

นเรศวรมหาราชเสด็จสวรรคตเมื่อวันจันทร์ เดือน 6 ขึ้น 8 ค่ำ ปีมะเส็งพุทธศักราช 2148 ที่เมืองหาง ในคราวเสด็จไปปราบเจ้าเมืองอังวะ เมื่อมีพระชนมายุได้ 50 พรรชารวมเวลาเสวยราชสมบัติได้ 15 ปี

พระเจดีย์ยุทธหัตถี ณ ตำบลหนองสาหร่ายตามที่พระราชพงศาวดารกล่าวไว้ว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดฯ ให้สร้างไว้ นั้น เริ่มเปิดเผยเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงให้ความสนพระทัยและสืบค้นมาโดยตลอดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ผู้ค้นพบ คือ พระทวีประชาชน (อี กรรณสูต) เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2456 รูปทรงเดิมของพระเจดีย์ยุทธหัตถีนั้นเป็นเจดีย์ทรงเหลี่ยมตั้งอยู่บนฐานก่ออิฐ 3 ชั้น ส่วนยอดพังลงมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้บูรณะหลังจากที่เสด็จ ฯ ไปนมัสการแล้ว โปรดฯ ให้กรมศิลปากรออกแบบ แต่โครงการหยุดชะงักไปและมาเริ่มอีกครั้งในรัชกาลปัจจุบัน พร้อม ๆ กับการก่อสร้างอนุสรณ์ดอนเจดีย์และพระบรมราชานุสาวรีย์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2494 จนสำเร็จในปี พ.ศ. 2500

2. นายบรรหาร ศิลปอาชา (19 สิงหาคม พ.ศ. 2475-23 เมษายน พ.ศ. 2559) เป็นนักการเมืองชาวไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทยคนที่ 21 ประธานกรรมการมูลนิธิบรรหาร-แจ่มใส ศิลปอาชา ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทยพัฒนา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี 11 สมัย อดีตนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อดีตนายกสภาสถาบันการพลศึกษา อดีตกรรมการผู้จัดการ บริษัท สหศรีชัยก่อสร้าง จำกัด และอดีตหัวหน้าพรรคชาติไทย ทั้งเป็นพี่ชายของนายชุมพล ศิลปอาชา อดีตรองนายกรัฐมนตรี

ประวัติตามทะเบียนราษฎร นายบรรหารเกิดวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2475 แต่บางแหล่งว่าเกิดวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2475 เป็นชาวจังหวัดสุพรรณบุรี เดิมมีชื่อว่า นายเต็กเซียง แซ่เบ๊ (馬德祥) บิดา คือ นายเซ่งกิม แซ่เบ๊ ส่วนมารดา คือ นางสาวเอ็ง แซ่เบ๊ เป็นเจ้าของร้านสิ่งทอชื่อ ย่งหยูฮง ทั้งคู่มีบุตร 6 คน ตามลำดับดังนี้ นายสมบูรณ์ ศิลปอาชา, นางสาวใจ ศิลปอาชา, นายอุดม ศิลปอาชา, บรรหาร ศิลปอาชา, นางดรณี วายากุล, และนายชุมพล ศิลปอาชา

นายบรรหารสมรสกับคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา มีบุตร 3 คน บุตรชาย 1 คน คือ นายวรารุณ ศิลปอาชา สมรสกับนางสาวสุวรรณา ไรวินท์ บุตรหญิง 2 คน คือ นางสาวกัญญา ศิลปอาชา และนางสาวภคณิรศ ศิลปอาชา (เดิมชื่อปาริชาติ) นายบรรหารจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาที่จังหวัดสุพรรณบุรี เข้ากรุงเทพฯ มาเรียนหนังสือชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนวัฒนาศิลปวิทยาลัย แต่ต้องหยุดเรียนไป เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง จากนั้นหันไปทำงานกับพี่ชายและก่อตั้งบริษัทรับเหมาก่อสร้างเป็นของตัวเอง ชื่อ บริษัท สหศรีชัยก่อสร้าง จำกัด เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2496 ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 ได้ก่อตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด นทีทอง และในปี พ.ศ. 2508 ก่อตั้งบริษัท วารทิพย์ จำกัด

ต่อมาเมื่อเป็นนักการเมืองแล้ว ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมระหว่าง วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2519 ถึงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2519 และระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จึงเริ่มเรียนหนังสือต่อจนจบปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อ พ.ศ. 2529 และศึกษาต่อระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเดียวกัน สำนักข่าวอิศรา รายงานว่า เขาเป็นอดีตนายกรัฐมนตรีที่มีฐานะร่ำรวย รองจาก พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร หากเปรียบเทียบกับนายกรัฐมนตรี 10 คน คือ นายชวน หลีกภัย, พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์, นายสมัคร สุนทรเวช, นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์, นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร, นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เขายังเป็นอาของนายนคร ศิลปาสา ซึ่งได้ตำแหน่งปลัดกระทรวงแรงงานภายหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2558 และได้รับตำแหน่งประธานคณะกรรมการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ตั้งแต่วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2560

การศึกษา นายบรรหารจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนประทีปวิทยาลัย จ.สุพรรณบุรี ได้รับประกาศนียบัตรการบัญชี จากโรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง จบการศึกษาระดับปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา และในปี พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้มอบปริญญาศุภศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ให้แก่นายบรรหารอีกด้วย ระหว่างที่นายบรรหารเรียนที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่นั้น นายบรรหารเคยเรียนกับ นายวิชณุ เครืองามด้วย

3. คุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ มีชื่อเล่นว่า ผี หรือชื่อจริง ราพีง จิตรหาญ นักร้องเพลงลูกทุ่ง เจ้าของฉายา ราชีนีลูกทุ่ง ได้ชื่อว่ามีน้ำเสียงออกด้อน หวาน จำเนื้อร้องได้แม่นยำที่ไม่รู้หนังสือ และเป็นแม่แบบให้กับนักร้องรุ่นหลัง ราพีง จิตรหาญ เกิดที่อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โตที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรของนายสำราญ-นางเล็ก จิตรหาญ ครอบครัวมีอาชีพรับจ้างทำไร่ไถ่ เกิดในครอบครัวยากจน เป็นลูกคนที่ 5 ของบ้านจากจำนวน 12 คน

ราพีงชื่นชอบการร้องเพลงลูกทุ่งตั้งแต่เด็ก ถึงแม้ว่าจะอ่านหนังสือไม่ออกแต่ก็มีความจำดีเยี่ยม เธอเริ่มหัดร้องเพลงและเข้าประกวดตามงานต่าง ๆ ตั้งแต่อายุ 8 ปี โดยใช้ชื่อว่า น้ำผึ้ง ณ ไร่ไถ่ เธอเข้าประกวดล่ำรางวัลไปทั่ว และต่อมาอยู่กับวงดนตรีที่กรุงเทพฯ กับ ดวง อนุชา ตั้งแต่อายุประมาณ 10 ขวบ แต่ยังไม่ได้เป็นนักร้องอาชีพก็กลับบ้านอำเภอสองพี่น้อง

ในปี พ.ศ. 2518 เมื่ออายุได้ 15 ปี ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ นำวงดนตรีมาแสดงที่วัดทับกระดาน เธอได้ร่วมร้องเพลงและแสดงความสามารถจนไหวพจน์เห็นความสามารถ เกิดความเมตตา จึงรับเป็นบุตรบุญธรรมและพาไปอยู่กรุงเทพฯ เริ่มต้นอาชีพด้วยการเป็นทางเครื่องและนักร้องเพลง ๗ ก่อนที่ไหวพจน์จะแต่งเพลงและอัดแผ่นเสียงชุดแรกให้ ชื่อเพลง แก้วรอฟี เพลงแต่งแก้กับเพลง "แก้วจำ" โดยใช้ชื่อในการร้องเพลงว่า น้ำผึ้ง เมืองสุพรรณ

พ.ศ. 2521 พุ่มพวงได้รับรางวัลพระราชทานเสาอากาศทองคำพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากเพลง "อกสาวเหนือสะอื้น" นอกจากนี้ยังได้เป็นผู้ร้องเพลง "สัปดาห์" พระราชินีพินธิในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อีกด้วย

13 มีนาคม พ.ศ. 2535 มีข่าวปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ว่า พุ่มพวงทะเลาะกับสามี และป่วยเป็นโรคไตขั้นรุนแรงจนต้องเข้าโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง แต่ไม่สามารถเบิกเงินจากธนาคารเพื่อมารักษาตัวเองได้ เนื่องจากสมุดบัญชีอยู่กับนายไกรสร (สามี) ที่เชียงใหม่ เธอจึงตัดสินใจสั่งอายัดเงินทั้งหมด ต่อมาวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2535 เธอเดินทางจากเชียงใหม่เข้ารักษาตัวเองที่โรงพยาบาลตากสินจันทบุรี และย้ายไปที่โรงพยาบาลศิริราช แพทย์ตรวจพบว่าเธอป่วยด้วยโรคเอสแอลอีหรือโรคแพ้ภูมิตัวเอง อาการขั้นรุนแรงลุกลามถึงไต ทางด้านนายไกรสรออกมายอมรับว่ามีปัญหาครอบครัวจริง

ต่อมาวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2535 แพทย์เจ้าของไข้เปิดเผยว่าพุ่มพวงอาการดีขึ้น ทางด้านญาติของพุ่มพวงมีความเห็นว่าควรรักษาด้วยไสยศาสตร์ เนื่องจากเชื่อว่าถูกปองร้ายด้วยไสยศาสตร์ด้วยวิธีการคุณไสย ต่อมาวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2535 เดินทางออกจากโรงพยาบาลศิริราชเพื่อไปรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ไปจังหวัดพิษณุโลกโดยเดินทางด้วยรถตู้ แต่หลังจากกราบไหว้พระพุทธรชินราช เมื่อเวลาประมาณ 13.00 น. ก็เกิดอาการช็อคและหมดสติ ญาตินำส่งโรงพยาบาลพุทธรชินราช กระทั่งถึงแก่กรรมอย่างสงบเมื่อเวลา 20.55 น.

งานสวดอภิธรรมศพจัดขึ้นที่วัดมกุฏกษัตริยาราม พิธีพระราชทานเพลิงศพของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จัดที่วัดทับกระดาน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2535 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธี นอกจากนี้ยังมีการสร้างหุ่นพุ่มพวง ตั้งอยู่ในศาลาริมสระน้ำ วัดทับกระดาน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีการจัดงานรำลึกถึงพุ่มพวงในช่วง 13-15 มิถุนายน ของทุกปี ซึ่งเป็นวันครบรอบการเสียชีวิตของเธอ

หลังจากที่พุ่มพวงได้ลาโลกนี้ไป เหล่าแฟนเพลงยังคงนึกถึงและอาลัยต่อการจากไปครั้งนี้เป็นอย่างมาก จึงได้สร้างหุ่นพุ่มพวง ดวงจันทร์ ขึ้นมาเอาไว้ให้รำลึกนึกถึง และจากการสร้างหุ่นนั่นเอง ทำให้มีเรื่องราวเหลือเชื่อลึกลับต่าง ๆ ที่มีอาจจะหาข้อพิสูจน์ได้ แต่อย่างไรก็ตามเรื่องราว เรื่องเล่าความเขี้ยน

ของหุ่นพุ่มพวงนี้ก็ได้ทำให้บรรดาแฟนเพลงนั้นรักหรือรำลึกถึงพุ่มพวงน้อยลงเลยแม้แต่หน่อย กลับกลายเป็นว่าสร้างหุ่นนี้เพิ่มกันต่อ ๆ มา

4. คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) ประจำปี พ.ศ. 2539 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีชื่อจริงว่า นางเกลียว เสรีกิจ เกิดเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2490 ที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรนายอึ้ง-นางปลัด เสรีกิจ แม่ขวัญจิตเริ่มฝึกร้องเพลงพื้นบ้านกับพ่อไสว วงษ์งาม และแม่บัวผัน จันทร์ศรี ตั้งแต่อายุได้ 15 ปี ท่านเป็นผู้ที่สนใจเพลงพื้นบ้านอย่างยิ่งประกอบกับมีพรสวรรค์ทางด้านนี้ ทำให้ร้องเพลงพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเพลงอีสาน แม่ขวัญจิตเป็นแม่เพลงที่มีปฏิภาณไหวพริบดี สำนวนกลอนคมคาย เป็นที่จับใจของผู้ชมผู้ฟัง ท่านสามารถนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาร้องเป็นเพลงอีสานเพื่อสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนได้อย่างมีศิลปะ ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วประเทศ จนกลายเป็นแม่เพลงที่เป็นสัญลักษณ์ของแม่เพลงพื้นบ้านแห่งจังหวัดสุพรรณบุรี

ภารกิจที่นายกองและชื่นชมของแม่ขวัญจิตก็คือ ท่านจะสละเวลามาเป็นอาจารย์พิเศษ มาเป็นวิทยากรอบรมเพลงพื้นบ้านให้แก่ครู อาจารย์ และนักเรียนที่สนใจ เป็นวิทยากรพิเศษให้ความร่วมมือแก่สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านมาโดยตลอด อุปนิสัยท่านเป็นผู้ที่มีความกตัญญู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

ชื่อเสียงของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ไม่ใช่จะโด่งดังแต่เฉพาะเพลงพื้นบ้าน หากในด้านเพลงลูกทุ่ง ชื่อเสียงของขวัญจิต ศรีประจันต์ ก็เคยอยู่ในระดับนักร้องลูกทุ่งหญิงแนวหน้าของเมืองไทย คู่กับนักร้องชายชาวสุพรรณที่โด่งดังอีกคน คือ ไผ่พจน์ เพชรสุพรรณ เพลงที่ทำให้คนไทยรู้จักขวัญจิต ศรีประจันต์เป็นอย่างดีก็คือ กับข้าวเพชฌฆาต แต่งโดยครูจิว พิจิตร เพลงนี้ก็ใช้ทำนองเพลงฉ่อยซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านนั่นเอง

ผลงานแม่ขวัญจิต นอกจากเทปเพลงลูกทุ่งดังกล่าวแล้ว ยังมีเทปเพลงพื้นบ้านอีกหลายชุด ทั้งที่เป็นผลงานของคณะเพลงอีสานขวัญจิต ศรีประจันต์ และเป็นผลงานที่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ร้องร่วมกับนักร้องคนอื่น ๆ เช่น ชัยชนะ บุญโชติ, ไผ่พจน์ เพชรสุพรรณ ซึ่งร่วมกันไว้หลายชุด เป็นต้น นอกจากนี้แม่ขวัญจิตยังได้ให้ความร่วมมือกับทางจังหวัดสุพรรณบุรีร้องเพลงฉ่อยแนะนำจังหวัดสุพรรณบุรีไว้ด้วย

ทางด้านวิดิทัศน์ วิชิตีผลงานก็มีให้เห็นอยู่ ด้วยความสามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการร้องเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีสาน เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ แห่ เป็นต้น ผวนกับความมีน้ำใจในการเผยแพร่ความรู้และอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ จึงได้รับโล่เชิดชูให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมสาขาศิลปะพื้นบ้านภาคกลาง จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ แต่สิ่งที่น่าภาคภูมิใจ

ที่สุดก็คือ การได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) ประจำปี พ.ศ. 2539

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีเป้าหมายจะให้อ่านเขียนได้ดังเช่นในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ได้ดี เช่น ทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่มีเป้าหมายเน้นด้านวิชาการหรือการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ แต่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ มีประสบการณ์ตรงกับสื่อ สิ่งแวดล้อม และบุคคลตามความสามารถของเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับต่อไป

การนำภูมิปัญญาไทยกลับสู่การศึกษาสามารถจัดได้โดยส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในสถานศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษิตตามอัธยาศัย โดยการเปิดกว้างให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาไทยถ่ายทอดให้กับนักเรียนทั้งในด้านการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย การให้คำปรึกษาในแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การนำบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ หรือการที่โรงเรียนนำองค์ความรู้ในท้องถิ่น เข้ามาสอนสอดแทรกในทุกเนื้อหาวิชา การนำนักเรียนไปศึกษาและฝึกงานในสถานประกอบการหรือในบ้านของผู้รู้ รวมถึงการนำนักเรียนไปสำรวจข้อมูลในท้องถิ่นแล้วนำมาจัดการเรียนการสอน เหล่านี้จะทำให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นสามารถผสมกลมกลืนเข้ากันได้เป็นอย่างดีกับการศึกษาในระบบโรงเรียน ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจ รัก และหวงแหนในถิ่นกำเนิด มุ่งมั่นที่จะพัฒนาบ้านเกิดให้มีความเจริญบนพื้นฐานของความเป็นไทยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การนำภูมิปัญญาไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษายังไม่สามารถทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาไทย ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยขาดการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในระบบโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนยังไม่นำเอาประเด็นของท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนเท่าที่ควร แม้ว่าหลักสูตรจะเปิดกว้าง

ให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตร แต่ครูและผู้บริหารบางส่วนยังไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ การเรียนการสอนในระบบการศึกษายังไม่คำนึงถึงสัดส่วนความสมดุลระหว่างเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากลเท่าที่ควร นอกจากนั้นสถานศึกษายังไม่มีการจัดองค์กรที่รับผิดชอบเรื่องภูมิปัญญาไทยโดยตรงเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงอุดมศึกษา

ดังนั้น ถ้าจะนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ควรดำเนินการโดยจัดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในสถาบันการศึกษา โดยให้หลักสูตรนี้มีสถานภาพเท่าเทียมกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง กำหนดวัตถุประสงค์และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กำหนดหลักสูตรท้องถิ่นให้มีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยในสัดส่วนที่สมดุลกับภูมิปัญญาสากล ให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนพื้นฐานภูมิปัญญาในชุมชน เข้ามาดำรงตำแหน่งครูภูมิปัญญาไทย โดยให้มีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับครูในระบบราชการ และจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนโดยมีฝ่ายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทย

การนำภูมิปัญญาไทยเข้ามาสู่การจัดการศึกษาเพื่อเป็นการเสริมสร้างระบบคุณค่าและศักยภาพของภูมิปัญญาไทย ให้เป็นพลังของสังคมทางภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสังคมสมัยใหม่อย่างมีความสุขและพึ่งตนเองได้ เพื่อนำภูมิปัญญาไทยกลับสู่การศึกษาของชาติโดยการปรับเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอน ให้ปรับเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอน ให้เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ยังต้องมีการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเป็นแบบอย่างและผู้นำด้านวิถีคิด วิธีการเรียนรู้ประชาธิปไตย ตลอดจนนำผลการศึกษาด้านภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม: แนวทางในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการในระดับปฐมวัยที่สอดคล้องกับหลักการทำงานของสมอง แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ คำว่า "บูรณาการ" จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มากองรวมกัน โดยที่ทุกทักษะมารวมเอาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรม ทั้งที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกัน การบูรณาการถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการสอน

รวมทั้งเป็นปรัชญาในการสอนที่นำเนื้อหาความรู้จากหลายวิชามาสัมพันธ์ที่จุดเดียวกัน (Focus) หรือ หัวเรื่อง (Theme) เดียวกัน (วลัย พานิช, 2546) ทั้งนี้ วรรณาท รักสกุลไทย (2548) ได้สรุปความหมายของการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการไว้ว่า เป็นการจัดประสบการณ์ที่นำความรู้ ความคิดรวบยอด ทักษะ และประสบการณ์สำคัญทั้งหมดที่ผู้เรียนจะได้รับในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็นการขจัดความซ้ำซ้อน ความไม่สัมพันธ์ และความไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยศึกษาที่เน้นการพัฒนาโดยองค์รวม

เมื่อพิจารณาความหมายของการบูรณาการจะเห็นได้ว่า ความรู้ ความคิด และประสบการณ์สำคัญต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน และหน่วยย่อยที่สัมพันธ์กันเหล่านี้เกิดการผสมผสานหลอมรวมจนเกิดเอกลักษณ์ใหม่ที่มีความเป็นหนึ่งเดียวแนวทางหนึ่งในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และมีความสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ของสมอง คือ "กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม" ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และ กิจกรรมเกมการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็กทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ลักษณะของการเล่นของเด็กมีหลายลักษณะ เช่น การเล่นบทบาทสมมติและเล่นเลียนแบบ ในมุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวัด มุมเสริมสวย เป็นต้น การอ่านหรือดูภาพในมุมหนังสือ การเล่นสร้างในมุมบล็อก การสังเกตและทดลองในมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ การเล่นฝึกทักษะต่าง ๆ ในมุมเครื่องเล่นสัมผัส หรือมุมของเล่น หรือมุมเกมการศึกษา เป็นต้น

การจัดกิจกรรมเสรีหากครูจัดมุมเล่นโดยจัดวางวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ท้าทายหรือไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไรเลย ย่อมทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ เพราะสมองจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจที่ชักนำให้สมองสนใจผลิตความรู้ สมองจะมีกระบวนการเลือกคัดกรองเฉพาะสิ่งที่น่าสนใจเข้าสู่การรับรู้ของสมองเท่านั้น ทั้งนี้การจัดมุมเล่นที่ดีที่สามารถส่งเสริมจึงควรจัดสื่อที่ตรงกับความต้องการของเด็กเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอกับเด็ก จัดวางให้เด็กหยิบใช้และเก็บเองได้ จัดให้น่าสนใจและดึงดูดให้เด็กเข้าไปเล่น โดยมีการเปลี่ยนแปลงสื่อที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอตามหัวข้อที่เด็กสนใจและกำลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นด้วยก็ได้ สิ่งสำคัญ คือ ต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสได้เล่น หรือจัดกระทำกับสื่อต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย

การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ ได้รับรู้เกี่ยวกับความงาม และได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ

การจะพัฒนาด้านศิลปะและการสร้างสรรค์ให้เด็กต้องเข้าใจว่า ศิลปะ คือ กระบวนการที่สมองถอดความคิดออกมาเป็นภาพและชิ้นงานต่าง ๆ กระบวนการพัฒนาศิลปะและการสร้างสรรค์ของเด็กจึงเน้นให้เด็กคิดและลงมือทำออกมา เมื่อเด็กทำงานศิลปะเด็กจะเกิดการเชื่อมโยงในสมอง คิดจินตนาการ และผลโดยตรงที่เด็กได้รับ คือ ความรู้สึกพอใจ มีความสุข และได้สัมผัสสุนทรีย์ของโลกตั้งแต่วัยเยาว์ การแสดงออกทางศิลปะจึงเปรียบเสมือนการสร้างจินตนาการเป็นรูปร่างภายนอกแล้วป้อนกลับเข้าสู่สมอง เป็นการทำให้สมองได้จัดการกับจินตนาการต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จัดระบบความคิดได้ดีขึ้น ในการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมอง ครูจึงควรให้เด็กมีเวลาเต็มที่ในการทำงานศิลปะ ให้เด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส มีโอกาสทดลองใช้วัสดุและเครื่องมือที่หลากหลาย ได้พูดคุยเกี่ยวกับงานของตนเองหรือให้เด็กได้จัดแสดงและนำเสนอผลงาน ศิลปะของเด็กไม่ควรเน้นการลอกเลียนแบบหรือการทำให้เหมือนของจริง เนื่องจากสายตาและจินตนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่ได้มุ่งไปสู่ความถูกต้องของสัดส่วน แสง หรือเงา

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายซึ่งยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะช่วยให้เด็กเรียนรู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

สมองส่วนที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการจัดสมดุลของร่างกาย คือ สมองเล็กหรือซีรีเบลลัม (Cerebellum) การกระตุ้นสมรรถนะของสมองส่วนนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในด้านการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมไปด้วยพร้อม ๆ กัน ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัส เด็กต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ตา มือ เท้า และประสาทรับความรู้สึกต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กเป็นการเตรียมสมรรถนะของร่างกายทุกส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ในการมีชีวิตอยู่ และพร้อมกันนั้นการเคลื่อนไหวร่างกายก็พัฒนาความสามารถของสมองอันเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ไปด้วย

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัด

กิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย เล่านิทาน สาธิต ทดลอง ศึกษาเอกสารที่ เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง ประกอบอาหาร เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก เป็นต้น

กระบวนการให้สมองเรียนรู้ที่จะให้ความหมายสิ่งที่เห็น สิ่งสัมผัส ตีความ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้มา เป็นการพัฒนากระบวนการคิดของเด็ก ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการรับรู้ของสมองจำนวนมาก ถ้าไม่มีข้อมูลในความทรงจำ ก็ไม่สามารถคิดอะไรออกมาได้ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาการคิดของของเด็กจึงต้องมุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า สิ่งที่เกี่ยวข้องในการคิดของเด็กเริ่มต้นจากการจับต้อง สัมผัส และมีประสบการณ์โดยตรง สมองรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วก่อรูปเป็นวงจรแห่งการคิดขึ้นมาในสมอง ประสบการณ์ของเด็กผ่านการสัมผัส การชิม การดมกลิ่น การได้ยิน และการเห็น จึงเป็นพื้นฐานของการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในสถานการณ์จำลองทุกอย่างที่เป็นไปได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดสิ่งที่ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ เด็กจะได้เคยชินกับการใช้ความคิดและคิดเป็นในที่สุด

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนามที่เด็กได้ปีนป่าย โยกหรือไกว หมุน โยน เดินทรงตัว หรือเล่นเครื่องเล่นล้อเลื่อน การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกมการละเล่น เป็นต้น

การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย เป็นการพัฒนาโครงสร้างทั้งระบบของร่างกายที่ใช้ในการควบคุมสั่งการตัวเอง และการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นอย่างเต็มที่ เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเหล่านี้ต้องเน้นให้เด็กได้ใช้งานร่างกายให้ครบถ้วนและพัฒนาจนมีสมรรถนะดีเต็มตามศักยภาพของเด็ก นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่น ไม่ว่าจะเป็นการหมุนตัว กระโดด คลาน กลิ้ง วิ่ง ไต่ ฯลฯ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ระยะ มิติ มีการพัฒนาสมองให้สมดุลเป็นปกติ สิ่งที่เด็กเล่น เช่น การควบคุมท่าทางการเดิน การวิ่งแข่ง การเล่นเกมการละเล่น การเดินบนกระดานแผ่นเดียว ล้วนเป็นการทำซ้ำ ๆ ดัดแปลงท่าทางที่ไม่สมบูรณ์เพื่อสร้างสมองให้พร้อมสำหรับการใช้งานในวัยถัดไป

6. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ฯลฯ การให้เด็กเล่นเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมองด้านการคิด เมื่อเซลล์สมองถูกกระตุ้นด้วยสัญญาณต่าง ๆ เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมาก การคิดจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเหล่านั้นซึ่งจะกลายเป็นข้อมูลใหม่ อีกขึ้นหนึ่งซึ่งซับซ้อนขึ้น การที่เด็กเล่นเกมการศึกษาจึงเป็นการกระตุ้นให้สมองได้จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของข้อมูลแบบใหม่ เมื่อเกิดซ้ำ ๆ กัน ก็จะเกิดความคงตัวในวงจรร่างแหของเซลล์สมองนั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุม การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม พัฒนาสังคม นิสัย พัฒนาการคิด พัฒนาภาษา และส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นการ จัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และหลักการทำงานของสมอง อย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มีมานานมากแล้วก็ตาม หากครูจัดได้ถูกต้องและ ครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอย่อมนำไปสู่การทำให้เด็กกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครบทุกด้าน ช่วยเกิดการพัฒนา แบบองค์รวม ทั้งสาระการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์สำคัญ ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการจำ การคิด และการแก้ปัญหา และช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป เด็กจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยความรู้้นั้นเป็นความรู้ที่คงทนไม่ลบเลือนไปโดยง่าย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อ ธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่ เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้เด็กพัฒนา ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะต้องจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าว ต้องไม่ใช่การเล่นโดยไม่มีจุดหมาย และไม่ใช่การยัดเยียดเนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็กและสร้างเสริม ประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดังหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้ (1) จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง (2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ (3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับ

กระบวนการและผลผลิต (4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ และ (5) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การสอน คือ กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยหน้าที่สำคัญของผู้สอน คือ ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ นักจิตวิทยาหลายท่านได้พยายามทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์และได้ค้นพบหลักการที่ใช้ประยุกต์ เพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนจนเกิดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้หลากหลายทฤษฎี แต่ในที่นี้จะขอนำเสนอทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการสอนแบบต่าง ๆ 7 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

- (1) แนวการสอนแบบนีโอ-ฮิวแมนนิสต์ (Neo-humanist education)
- (2) แนวการสอนแบบพหุปัญญา (Multiple intelligence)
- (3) แนวการสอนแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf)
- (4) แนวการสอนแบบเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia)
- (5) แนวการสอนแบบโครงการ (Project approach)
- (6) แนวการสอนแบบไฮสโคป (High/Scope)
- (7) แนวการสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori)

พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากวุฒิภาวะและการฝึกฝนจากการใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแหล่งโบราณสถานและบุคคลสำคัญเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี มีดังนี้

1. **พัฒนาการด้านร่างกาย** คือ ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในร่างกาย เคลื่อนไหวได้ มีพัฒนาการทางกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ การจับ การหยิบ อุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถเต้นตามจังหวะเพลงและดนตรีได้ การแสดงท่าทางต่าง ๆ การปฏิบัติตามสัญญาณ และความสัมพันธ์ระหว่างนิ้วมือกับตา

2. **พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ** คือ ความสามารถของเด็กในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ อันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความคาดหวังของเด็กกับสิ่งที่เด็กได้รับ ได้แก่ การแสดงความร่าเริงแจ่มใส การสนใจและตั้งใจฟังเรื่องราวต่าง ๆ การแสดงความชื่นชมต่อผลงานของผู้อื่น การแสดงความพึงพอใจในผลงานของตนเอง และการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. **พัฒนาการด้านสังคม** คือ ความสามารถของเด็กในการมีปฏิสัมพันธ์อยู่ร่วมกับเพื่อน รวมทั้งบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ได้แก่ การที่เด็กมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อแบ่งปันต่อเพื่อน การรู้จักลำดับก่อน-หลังเวลาทำกิจกรรม การรวมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม การแสดงความสนใจร่วมมือในการทำงานกลุ่ม และการเคารพกฎกติกาการเล่น

4. **พัฒนาการด้านสติปัญญา** คือ ความสามารถของเด็กในการรับรู้ คิด จำ ใช้เหตุผล แก้ปัญหา และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การทำกิจกรรมได้ถูกต้องและทันเวลา การมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพูดคุยกตอบโต้เข้าใจ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

5. **ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง** คือ ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็นของ เด็กปฐมวัยที่ยอมรับและเล็งเห็นคุณค่าสิ่งที่ดีที่ได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์ โดยเด็กแสดงออกด้วยการรู้สึกตื่นเต้นสนุกสนาน มีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ร้องเพลง ทำอาหาร เล่นการละเล่นพื้นบ้าน ใช้สื่อในท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด และทำผลงานสร้างสรรค์ตามจินตนาการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงษ์ศักดิ์ สมบัติกำไร (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านอ้อมกอประชาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านอ้อมกอประชาสามัคคี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ดำเนินการในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 151 คน ประชากรที่ดำเนินการประเมินศักยภาพแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 535 คน และประชากรที่ทำการประเมินความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นกับสาระการเรียนรู้แกนกลางที่ 8 สาระ จำนวน 33 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS Version 14.0 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการต่อการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า โรงเรียนไม่มีการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีความต้องการที่จะนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร้อยละ 97.35 เกี่ยวกับเรื่องประวัติการ

ก่อตั้งหมู่บ้าน ประเพณีทองถิ่น อุทยานอ้อมฤดี ศูนย์ OTOP ร้านค้าชุมชนสถานประกอบการ และแหล่งผลิตผลทางการเกษตร

2. ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาประกอบการจะทำการเรียนรู้ออกเป็น 4 ส่วนคือ (1) ส่วนที่เกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน (2) ส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทองถิ่นและภูมิปัญญาทองถิ่น (3) ส่วนที่เกี่ยวกับศาสนสถาน และ (4) ส่วนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีทองถิ่น

3. ผลการพัฒนากรอบเนื้อหาสาระทองถิ่นของโรงเรียนบ้านอ้อมกอประชาสามัคคี พบว่า การสร้างกรอบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 ส่วนคือ (1) ส่วนที่เกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน (2) ส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทองถิ่นและภูมิปัญญาทองถิ่น (3) ส่วนที่เกี่ยวกับศาสนสถาน และ (4) ส่วนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีทองถิ่น

3. ผลการพัฒนากรอบเนื้อหาสาระทองถิ่นของโรงเรียนบ้านอ้อมกอประชาสามัคคี พบว่า การสร้างกรอบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 ส่วนคือ (1) ส่วนที่เกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน (2) ส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทองถิ่นและภูมิปัญญาทองถิ่น (3) ส่วนที่เกี่ยวกับศาสนสถาน และ (4) ส่วนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีทองถิ่น

4. ผลการส่งเสริมครูให้สามารถใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 4 ส่วนคือ (1) ส่วนที่เกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน (2) ส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทองถิ่นและภูมิปัญญาทองถิ่น (3) ส่วนที่เกี่ยวกับศาสนสถาน และ (4) ส่วนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีทองถิ่น

สกุล จันดี (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใชแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้และปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 165 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 2,109 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 218 คน ครู จำนวน 1,891 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามระดับการใช้และแบบสอบถามระดับปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีค่าความเชื่อมั่น 0.979 ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ ประเภทศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณี อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ประเภทอาคารสถานที่ และสิ่งก่อสร้าง อยู่ในระดับปานกลาง และประเภทสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี อยู่ในระดับน้อย

2. ปัญหาการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเภทสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี อยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน อยู่ในระดับน้อย และประเภทศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณี อยู่ในระดับน้อย

รุ่งฟ้า รักวิเชียร (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลก การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลก และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการใช้แหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้น ม.6.8 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลก จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้สถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทย พิษณุโลก ของ 11 และแผนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้แหล่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้แหล่งการเรียนรู้ และแบบประเมินผลสัมฤทธิ์จากการใช้แหล่งการเรียนรู้ สถิติที่ใช้และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ก. ค่าเฉลี่ยเลขคณิตรายข้อและการบรรยาย สำหรับแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้แหล่งการเรียนรู้ ข. เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์สำหรับแบบประเมินผลสัมฤทธิ์จากการใช้แหล่งการเรียนรู้ สรุปผลการวิจัยที่ได้จากค่าเฉลี่ยเลขคณิตรายข้อของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ม.6.8 จำนวน 54 คน พบว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในเรื่องการใช้แหล่งการเรียนรู้ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อวิชาที่เรียนการใช้แหล่งการเรียนรู้ทำให้ได้ศึกษาด้วยตนเองการใช้แหล่งการเรียนรู้ทำให้ได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง การใช้แหล่งการเรียนรู้ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้แหล่งการเรียนรู้ทำให้มีความสุขในการเรียน การใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยรักการค้นคว้า การใช้แหล่งการเรียนรู้ทำให้เกิดความรู้ที่ทันสมัยและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และควรมีการใช้แหล่งเรียนรู้ทุกรายวิชาจากเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแบบประเมินผลสัมฤทธิ์

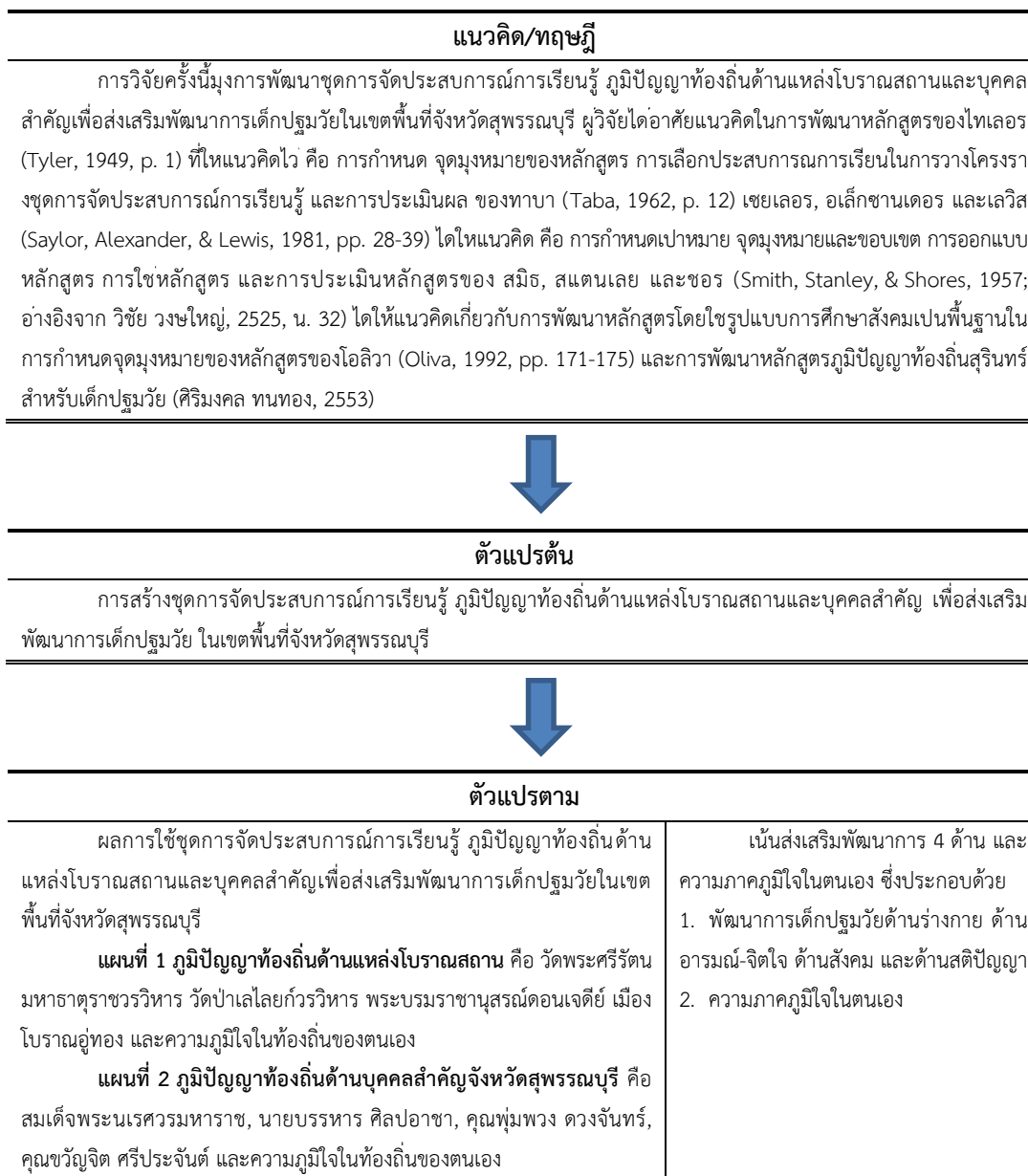
ทาแวง (Tawang, 1995, p. 2118-A) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรูปแบบการคิดเรื่องการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เมื่อนำมาสอนกับท้องถิ่นที่มีลักษณะเดียวกันยังให้ผลสัมฤทธิ์เหมือนเดิม การนำไปสอนพบว่า ด้านการฝึกอบรม ด้านเนื้อหา ด้านทักษะ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สรุปสำหรับความคิดเห็นความรู้ ความจำ ความเข้าใจโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ชินกา (Zrzinka, 1996, p. 2314-A) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของตัวแปรที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของครูที่สอนเด็กสมองเรียนช้า อายุระหว่าง 6-13 ปี ตลอดจนการให้ข้อมูลป้อนกันของที่ปรึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและเจตคติของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นครู 21 คน มีผู้เข้าร่วมกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้วยหลายฝ่าย เช่น ที่ปรึกษาภายใน ที่ปรึกษากายนอก กลุ่มพัฒนาองค์กรและบุคลากรในหน่วยงานการสอนที่เน้นชุมชน การปรับปรุงพฤติกรรมและการเข้าวิปัสสนาของกลุ่มเพื่อนและการสอนเป็นระบบ มีการประชุมร่วมกันเป็นประจำกับที่ปรึกษาและผู้บริหาร ผลการศึกษาในการกระตุ้นส่งเสริมของผู้บริหารมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ การร่วมมือจากฝ่ายบริหารผู้ประสานงานและฝ่ายสนับสนุน ด้านการเงินต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตรมีผลกระทบทั้งในด้านเจตคติของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครองตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ได้นำเสนอมานี้ แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมจะคล้ายกัน โดยสรุปว่า กระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมจะประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้ (1) การกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรม (2) วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้เรียน ครู และเนื้อหาวิชา (3) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม (5) การจัดโครงสร้างของกิจกรรม (6) การนำชุดกิจกรรมไปใช้ (7) การประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน (8) การปรับปรุงแก้ไขแผนกิจกรรม และ (9) การเผยแพร่ชุดกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแหล่งโบราณสถาน และบุคคลสำคัญเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย